

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar
II. sz. Kereszténybölcseleti tanszékének kutatási terve
2015-ig

1.

A nemzetközi teológiai kutatás érdeklődése az elmúlt évtizedben a MONOTEIZMUS kérdésre összpontosul. Ezen a téren elsősorban a bibliai tudományok mutattak fel eredményeket. Azonban a (nyugat) európai monoteizmus kutatásában, újraértékelésében legalább ilyen fontos helyet kellene, hogy betöltsön a filozófia hozzájárulásának kutatása ehhez a kérdéshez, hiszen maga a monoteizmus fogalom és kifejezés filozófiai eredetű és jellegű.

A nyugat-európai gondolkodástörténet „filozófiai” monoteizmusának szeretne a kutatás utánajárni a következő időszakban. Itt mindössze, egy eddig megválaszolatlan kérdésre szabadjon emlékeztetni: vajon a kereszt mindvégig „oktalanság” és „idegen test” marad-e az európai, görög-(római) eredetű gondolkodásban?

A monoteizmus-kutatás keretén belül a következő időszakra a *Vallásantropológia* – könyv, és a *Monoteizmus III.* – gyűjtemény elkészítését vette tervbe a tanszékvezető.

Rokay Zoltán legutóbbi publikációi:

Filozófiatörténet II. 2010

Vallásantropológia. In: *Deliberationes*, 2012.I. 148-165.o.

Hans Lassen martensen dogmatikája. In: *Bivio* (Tanulmányok az Evangélikus Országos Könyvtár Műhelyéből) 2012. 22-54.o.

Die Methoden in der Clavis von Flacius. In: *Matija Vlačič Ilirik (III.) Labin*, 2012. 59-79.

TANTÁRGYLEÍRÁSOK

Filozófiatörténet

A filozófiatörténet oktatását hittudományi felsőoktatási intézményekben az Optatum totius zsinati dokumentum és az ezt követő megnyilatkozások szabályozzák, határozzák meg, amelyeket a Nevelésügyi Kongregáció időközben közzétett. Ennek értelmében: „A filozófiatörténetet úgy kell előadni, hogy a hallgatók felfogják a különféle gondolkodási rendszerek alapelveit, megértsék, ami azokban igaznak bizonyul, képesek legyenek fölfedni a tévedések gyökereit, és megcáfolni a tévedéseket. A tanítás módja ébressze föl a hallgatókban az igazság módszeres kutatásának, tiszteletben tartásának és megalapozásának a szeretetét, egyszersmind az emberi megismerés határainak az elismerését. Gondosan ügyelni kell a filozófia és a valódi életproblémák, valamint a hallgatókat erősen foglalkoztató kérdések kapcsolatára. Segíteni kell őket abban, hogy észrevegyék a filozófiai alapkérdések és hittitkok összefüggéseit.”

1. félév: AZ ÓKORI ÉS A KÖZÉPKORI FILOZÓFIA TÖRTÉNETE

Tankönyv: ROKAY ZOLTÁN, *Filozófiatörténet I. Ókor, középkor*. SZIT, Bp., 2002.

Kötelező olvasmány: DIOGENÉSZ LAERTIOSZ, *A filozófiában jeleskedők élete és nézetei I-II.* ford.: Rokay Z. Bp. 2005/07

2. félév AZ ÚJKORI ÉS A LEGÚJABBKORI FILOZÓFIA TÖRTÉNETE

Tankönyv:

ROKAY ZOLTÁN, *Filozófiatörténet II. Újkor*. SZIT, Bp. 2008.

Kötelező olvasmány:

Descartes levelei Erzsébet pfalzi hercegnőhöz. ford.: Rokay Z. Bp. 2008.

ROKAY ZOLTÁN, *Szeretjük-e és mennyire szeretjük a bölcsességet?* In: *Deliberationes*, 2009/2. 167-181.

Filozófiai antropológia I.

Minden etikai kérdés megválaszolását, sőt már megfogalmazását is emberképünk dönti el. Amint a tantárgy neve is mutatja, az emberről van szó: Mi (ki) az ember? Felsőbbrendű élőlény? Eszes lény? Isten képmása?

- Az előadások betekintést kívánnak adni e kérdés megválaszolásának történetébe, valamint a kimondottan emberi jelenségek tárgyalásánál: gondolkodás, szabad akarat – ezek etikai vonzatára is fel akarja hívni a figyelmet. Arra is fény fog derülni, hogy a mai antropológia éppen az etikai szempontjából érdekes és időszerű. Az emberi cselekvés és magatartás kérdései teszik szükségessé, hogy az antropológiával foglalkozzunk.

Filozófiai antropológia II. (Etika)

Hamburg szabad és hanzaváros, német szövetségi állam minisztériuma kötelezővé tette az etika oktatást, minden felsőoktatási intézményben, mint a tanterv szerves részét. – Remélhetőleg ez hamarosan másutt is be fog következni, legalább középfokú oktatási szinten. Ebben az összefüggésben világos, hogy számunkra nem lehet mindegy, ki fogja a katolikus diákoknak tanítani az etikát. – Ettől függetlenül, a katolikus Tanítóhivatal és teológia kitarzott és kitar a természetes erkölcs lehetősége és ténylegessége mellett. Ez nem teszi feleslegessé és nem zárja ki a kinyilatkoztatott isteni törvényt, hanem mint „*potentia oboedientialis*” együtt jár vele. Nem a természetes erkölcs ténye a kérdéses, amely hívőt és nemhívőt egyaránt kötelez, hanem az etikai érvelés lehetősége, elfogadhatósága és érvényessége. – Az etika a cselekvő és helyesen cselekvő emberrel foglalkozik. Ilyen értelemben szólni kell a lelkiismeretről, az etikai érvelésről és a metaetikáról, amely bizonyítja, hogy cselekvéseink nem kizárólag érzelmi kérdést jelentenek, hanem azokról értelmesen tudunk beszélni.

Kötelező olvasmány:

I. Rokay Zoltán, *Filozófiai antropológia*, SZIT, 2000.

Descartes levelei Pfalzi Erzsébet hercegnőhöz. Ecclesia, 2008.

Karl Rahner, *Teológia és antropológia*. In: *Mérleg* 1972./1.

Hans Goller, *Test-lélek probléma*. In: *Mérleg* 1999./3.

II. Rokay Zoltán, *Etika. Tudományelmélet*. Jel. 2009.

Speciális kollégium

Tudományelmélet. (2012/2013. tanévi tavaszi szemeszter)

Az újkor a természet – és ú.n. „pozitív” – tudományokat állította a tudományosság mércéjéül. Hogyan reagált erre a filozófia? Milyen pozíciót foglalt és foglal el a teológia? – Eddig foglalkoztunk a tudományok kritikájával, valamint az erkölcsi (etikai) normák felállításának lehetőségével a tudományos kutatásban, eljárásban. – A jelen kurzus keretében szeretnénk figyelmet szentelni az 1970-es és 80-as évek publikációinak, amelyek a katolikus teológia és a tudományelmélet viszonyával foglalkoznak.

Kötelező olvasmány:

ROKAY ZOLTÁN, *Etika. Tudományelmélet.* Jel, 2009. 163-197.

Feldolgozásra kerül:

ANTON GRABNER-HAIDER, *Theorie der Theologie als Wissenschaft.* München, 1974.

HELMUT PEUKERT, *Wissenschaftstheorie-Handlungstheorie-Fundamentaltheologie.* Düsseldorf, 1976;

RICHARD SCHAEFFLER, *Glaubensreflexion und Wissenschaftslehre.* Herder, Freiburg im Breisgau, 1980;

RICHARD SCHAEFFLER, *Wissenschaftstheorie und Theologie.* in: *Christlicher Glaube in modern Gesellschaft*, 20. Herder, Freiburg im Breisgau, 1892.

Filozófiai hermeneutika

A megértés és értelmezés minden szellemtudomány előfeltétele. Jelentős szerepe volt és van a szentírástudományban, a teológia más diszciplínáiban, valamint az etikában és erkölcsstanban, hiszen minden etikai érvelés bizonyos hermeneutikát feltételez.

Ebben a félévben Tyconius szabályaival és Szt. Ágoston Tyconius-kritikájával, valamint a hermeneutika recepciójával szeretnénk megismerkedni a XX. századi katolikus teológusok részéről (Rahner, Coreth, Rotter).

Kötelező olvasmány:

Az új hermeneutika. In: *Mérleg*, 2/1975. 165 köv., 3/1975. 264 köv.;

Fila Béla, Karl Rahner és a hermeneutika. In: *Az Iga meghallója.* Szeged-Budapest, 1996, 93 köv.

ROKAY ZOLTÁN, *Hermeneutika és erkölcs.* (előkészületben)

Különelőadás

Szabadság – Felelősség I-II.

E két „adottságról”, fogalomról, szóról csak egymással összefüggésben lehet értelmesen beszélni, mivel az emberi valóságban is elválaszthatatlanok. erről szól véleménycserénk.

Javasolt olvasmány:

ROKAY ZOLTÁN, *Etika.Tudományelmélet.* Jel, 2009.21. és 161-163.

ULRICH POTHAŠT, *Die Unzulässigkeit der Freiheitsbeweise.* Frankfurt, 1987

KURT BAYERTZ, *Verantwortung.* Darmstadt, 1995.

Blokkszeminárium

VERUM és BONUM(„Az IGAZ” és „A JÓ” mint etikai alapelvek)

A relativizmus, szkepticizmus és agnoszticizmus kérdésessé teszi „AZ IGAZ” (VERUM) és „A JÓ” (BONUM) önmagában való megismerését, megítélését és „megvalósítását”. – Ez akkor történik meg, ha az emberi valóságot nem a „kezdetből” értelmezzük, amely a hiteles emberi megismerést és állásfoglalást tartalmazza és lehetővé teszi.

Olvasmány:

AQUINÓI SZENT TAMÁS, *QD de veritate.*

MICHAEL SCHMAUS: *Aquinói Tamás.* Mérleg 4/1974., 327-346.

Egyéb tájékoztatások

Szigorlat

A szigorlatozni szándékozó jelölt személyesen keresi a tanszékvezető professzort. Közös megállapodás alapján a kandidátus 5-8 oldal terjedelmű írásbeli munkát nyújt be a professzornak (lehetőleg személyesen), legkésőbb 10 nappal a szigorlat előtt. Az ehhez szükséges irodalmat a professzor határozza meg. Ezt az irodalmat a jelölt köteles felhasználni és a belőle merített idézeteket minden alkalommal felmutatni dolgozatában.

A szóbeli kötelező olvasmány segédkérdésekkel a kari könyvtárban található. Ennek az anyagnak ismerete előfeltétel a szigorlat letevéséhez.

Hallgatók fogadása: Szorgalmi időben kedden és szerdán de. 10 órakor a tanszéki szobában (I. emelet 112).